

Ünite: I - FELSEFEYE GİRİŞ

(FELSEFENİN ANLAMI, BİLGİNİN TANIMI VE TÜRLERİ, FELSEFENİN ÇEŞİTLİ ALANLARLA İLİŞKİSİ)

A-Felsefenin anlamı:

Felsefe; Yunanca *Philia* (sevgi) - *sophia* (hikmet, bilgelik) kelimelerinden oluşan *Philosophia* “bilgelik sevgisi” anlamına gelmektedir. *Philosophia* (felsefe), durup dinlenmeden bilgiye ulaşma eylemidir. Felsefe akıl yolu ile evren, insan, toplum vb. konulardaki sorunlara, sorulara cevaplar arar, ulaştığı cevaplardan tekrar sorular türeterek yeni cevaplara ulaşmaya çalışır. Bu süreç hiç bitmez. Bu nedenle felsefede çoğu zaman sorular cevaplardan daha çok önem kazanır. Felsefeye tarihte çok değişik anlamlar yüklenmekle beraber çoğu zaman bilgi üretme eylemi, faaliyeti olarak anlaşılmıştır.

Bilginin sevilmesi ve istenmesi olarak felsefe ile uğraşanlara filozof denmektedir. Filozoflar insan yaşamı ile ilgili her şeyin bilgisini elde etmeye çalışmış, felsefeyi her şeyi araştıran sorgulayan bir etkinlik haline getirmişlerdir. Felsefe tarihinde ilk defa düşünceyi sistemli bir biçimde kullanarak bilgi üretmeye çalıştığı için Thales ilk filozof kabul edilir.

Felsefenin tanımları: Felsefenin günümüze kadar çeşitli tanımları yapılmakla beraber geçerli bazı tanımları şunlardır.

- ✓ Felsefe, insanı içinde yaşadığı evreni anlama uğraşısıdır.
- ✓ Felsefenin özü, bir bilgi elde etmekten çok, onu arayıp araştırmaktır.
- ✓ Felsefe, insanı, evreni, değerleri anlamak için sürdürülen geniş bir araştırma çabası, birleştirici ve bütünleştirici bir açıklama gayretidir.
- ✓ Felsefe akıl yoluyla içinde yaşadığımız evren, insan ve toplumu ilgilendiren konularda sorgulama ve Yorumlama çabasıdır.

Felsefenin Özellikleri:

- 1-) Felsefe akla dayanan (düşünme yasalarına dayanan) bir etkinliktir. Bilimler gibi deneysel yöntemi kullanmaz. Bu nedenle felsefe bir bilim değildir.
- 2-) Felsefede önemli olan felsefi sonuçlardan çok bu sonuçlara ulaşma çabasıdır.
- 3-) Felsefe düşünme üzerine düşünmedir.
- 4-) Özellikle felsefe bir meydan okuma; bir karşı çıkmadır.
- 5-) Felsefi düşüncenin bir özelliği onun analitik(ayırıcı) ve sentetik(birleştirici) işlevidir.(Analitik işlev; filozofun dünyayı anlamak ve kavramak için her türlü bilgi, algı ve sezgi sonuçlarını analiz etmesi yani çözümlemesidir. Sentetik(birleştirici) işlev ise; filozofun çözümlenmiş aydınlanmış verilerden hareketle dünyayı yeniden inşa etmesi, bir bütünlüğe kavuşturmasıdır. Felsefe tarihinde bazı filozoflar analitik bazıları ise sentetik yaklaşımı benimsemişlerdir.)
- 6-) Felsefe insana mutluluk sağlamak amacıyla kendini araç yapan bir etkinliktir.
- 7-) Felsefe bir insan etkinliğidir.
- 8-) Felsefi etkinlik sürekli devam eden bir süreçtir.
- 9-) Felsefede yeni ve özgün bir soru ortaya atmak felsefi bir probleme cevap vermekten daha önemlidir.

B -Bilginin tanımı:

Süje (bilen) ile obje (bilinen) arasındaki bağlantıdan doğan ürüne *bilgi* denir. Bilgiyi ortaya çıkaran suje-obje ilişkisidir. Örneğin bir insan (süje) ağaca (obje) baktığında dallarının biçimini, yapraklarının rengini, meyvesi olup olmadığını görür, bunların bilgisini elde eder. Bilgiyi ortaya çıkaran örnekte de görüldüğü gibi suje ile objenin etkileşimi, ilişkisidir.

Not: Bilgi sadece sujenin objeyi algılaması ile ortaya çıkmaz, hayal kurma, tasarlama, anımsama, düşünme ile de birey bilgi elde edebilir. Örneğin, pisagor teoremini düşünmek, dünkü maçta atılan golü hatırlamak, üniversiteyi kazandığını hayal etmek de bilgidir.

Bilen ile bilinen arasındaki bağı kuran *aktlar (bağlar)* vardır. Bu aktlara *bilgi aktları* adı verilir. Bilim ve felsefede bilgi aktlarının ürünüdür. Bilgi aktlarının başlıcaları şunlardır.

Algı aktı: Algı aktı, bize çevremizi tanıtır ve biz çevremizdeki şeylere önce algı aktıyla yöneliriz. Algı aktı duyu organlarımızın görme, işitme, koklama, dokunma, tat alma gibi işlevleri ile gerçekleşir. Algı aktı suje ile somut varlıklar (real varlık alanı)arasında bağ kurabilir.

Düşünme aktı: Düşünme aktı tüm varlık alanlarını içine alan bilgi aktıdır. Sadece gözle görünür elle tutulur(somut) varlıkları içine almaz. Sayılar, kavramlar, geometrik şekiller gibi soyut varlıkları da kapsar.

Şu halde iki varlık alanı vardır. Bunlarda biri reel (gerçek) varlık alanı, diğeri ise ideal (gerçekte var olmayıp yalnızca düşüncede var olan) varlık alanıdır. Çevremizdeki her şey real varlık alanına aittir ve algı atkısıyla bilinebilir. Geometrik şekiller, cebir denklemleri gibi ideal varlık alanına ait olan şeyler ise düşünme atkısıyla kavranabilir.

Anlama aktı: Anlamak bir durumu, bir hareketi, bir niyeti vb. kısaca bir şeyi hiçbir düşünme olayına, araca dayanmadan doğrudan kavramak ve bilmektir. Hareket noktası real varlık alanıdır.

Açıklama aktı: Açıklama belli bir ilkedan kalkarak bir durumu bir olayı kavramaktır. Açıklama ile anlama birbirinden farklıdır. Açıklama aktında doğrudan bilme söz konusu değildir. Açıklamada temel alınan ilke, mantıksal yada fiziksel bir neden olabilir. Örneğin cisimlerin niçin yere düştüğünü açıklarken temele fiziksel bir ilkeyi, yerçekimi ilkesini koyar açıklamamızı ona göre yaparız.

Bilgi Türleri

Gündelik bilgi: Günlük hayatımızı kolaylaştıran sıradan bilgilerdir. Kaynağı duyuşsal algılarımız ve günlük hayat deneyimlerimizdir. Örneğin insan bulutların yoğunlaşmasını yağmurun izlediğini saptar. Bu deneyimleri sonucu bulutlardaki hareketliliğin ardından şemsiyesini hazırlar. İlkbahardan sonra yaz mevsimini geleceğini, bazı otların hangi hastalıklara iyi geldiğini bilmemiz, “ayva erken çıkarsa kış sert geçer” yargısı bu tür bilgiye örnektir.

Gündelik bilginin özellikleri:

- İnsanın günlük yaşamını kolaylaştırmada yardımcı olur.
- Amaçsız, sistemsiz, yöntemsiz elde edilir Bu nedenle genel-geçerliliği(herkes için kabul edilebilir olması)söz konusu değildir.
- Özneldir.
- Kesin değildir. Zamanla yanıltıcı olabilir
- Bilimsel bilgide olduğu gibi neden sonuç ilişkisi içermez.
- Suje-obje ilişkisi akla değil; sezgi, sağduyu, yüzeysel gözlem ve alışkanlığa bağlıdır.

Dinsel bilgi: Din; bir kutsala inanan onun etrafında bir birlik oluşturan insanların, her türlü inanç, ibadet, ve ayinlerinden oluşan sistemdir. Dini bilgi ise özne ile nesne arasındaki bağın(aktın) inanç, vahiy, kutsal kitap ve din çerçevesinde kurulduğu bilgi çeşididir. kaynağı kutsal kitaplar, peygamberler ve din alimlerinin söz ve tutumlarıdır.

Dinsel bilginin özellikleri:

- Dogmatiktir. (Sorgulanmayan, olduğu şekliyle inanılan) yargılar içerir.)
- Mutlak inancı gerektirir.
- Doğayı, evrenin yaratılışını, insanın varlığını açıklamaya çalışır.
- İbadet ve inanç kurallarını içerir.
- Değişime kapalıdır.
- Normatif(kural koyucu) bilgilerdir.

Teknik bilgi: Teknik doğadaki nesnelere insanlara yararlı araç-gereç haline getirme etkinliğidir. Bu araç-gereçlerin yapımının bilgisi teknik bilgidir. Bilimsel bilginin günlük hayata uygulanmasından ortaya çıkmıştır. Örneğin günlük yaşamı kolaylaştıran kazma, kürek, televizyon, otomobil gibi araçların yapımının bilgisi teknik bilgidir.

Teknik bilginin özellikleri:

- Temel amacı günlük yaşamı kolaylaştırmak, bilimin sonuçlarından pratik fayda sağlamaktır.
- İnsanın doğayı kontrol etmesini, doğaya egemen olmasını sağlar.
- Nesnel ve Evrenseldir. (Objektif ve tüm insanlığa aittir.)
- Bilgi aktı, algı ve düşünmedir.
- Araştırma yöntemi ve bakış açısı biliminki ile aynıdır. Fakat sonuçları biliminkinden daha dar ve az kapsamlıdır.
- Araç-gereçlerin bilgisidir.

Teknik bilgi ile felsefe bilgisinin farkı; teknik bilginin amacı pratik fayda iken, felsefe bilginin amacı bilmek için bilmektir. Ayrıca teknik bilgi deney ve deneysel kontrolün sonucunda ortaya çıkarken, felsefe bilgisi düşünceye dayalı ortaya çıkar.

Sanat Bilgisi: Sanat güzeli arayan gerçekliği simgelerle anlatan bir insan etkinliğidir. Başlıca sanat dalları müzik, resim, heykel, edebiyat, tiyatro ve mimarlıktır. Sanatta süjenin (sanatçının) yöneldiği obje (sanat eseri) arasında estetik bir ilişki söz konusudur.

Sanatın işlevi insana estetik bir zevk vermek, duygularını zenginleştirmek, kişiyi coşkulu kılmak, onu eğitmek ve bilgilendirmektir. Teknik bilgide olduğu gibi pratik yarar sağlama amacı yoktur. Fakat felsefe bilgisi gibi yaratıcı bir etkinliğin ürünüdür.

Sanat bilgisinin özellikleri:

- Subjektiftir . (Özneldir. Kendini yaratan sanatçının kişiliğini yansıtır.)
- Sezgilere ve yaratıcı hayal gücüne dayanır.
- Sanat bilgisi duygulara yöneliktir.
- Sanat bilgisinde ölçüt güzellik ve çirkinliktir.
- Sanat bilgisinin ürünleri somuttur.
- Sanat bilgisinde suje ile obje arasındaki bağı kuran tüm diğer aktlar yanında görme, sezme, yaratıcı hayal gücü gibi aktlardır.
- Ortaya koyulan ürünler tektir.
- Güzeli konu edinir.

Sanat bilgisi ile felsefe bilgisinin farkı; Sanat bilgisi hayal gücüne, sezgilere dayanırken; felsefe bilgisi akıl ilkelerine, düşünmeye ve kavramlara dayanır.

Bilimsel bilgi: Bilim belli bir alanda belli yöntemlerle elde edilen sistemli bilgiler bütünüdür. Bilimsel çalışmalarda bilgiler elde edilirken objektif (tarafsız, nesnel) yöntemler kullanılır. Böylece elde edilen bilgilerinde objektif olması sağlanır.

Yöneldiği konu ve kullandığı yöntemlere göre bilimler üç gruba ayrılabilir.

a-)Formel bilimler: Doğada var olmayan yalnız düşüncede var olan objeleri (nesnel) konu alan soyut bilimlerdir. Örneğin matematik, mantık gibi bilimler bu gruba girer. Matematik ve mantıktaki sayı ve semboller gerçek dünyada bulunmaz.

Formel bilimlerin konusu soyut olduğu için tümevarımı kullanmaz. Yöntemi Tümdengelimdir. (Tümdengelim: genel yargılardan akıl yolu ile tek tek yargılar çıkarma, genelden özele gitme.) Formel bilimlerin amacı konusu içine giren olayları neden sonuç ilişkisi içinde açıklamanın yanında onları anlamaktır.

b-)Doğa bilimleri: Doğadaki varlıkları ve olayları neden sonuç ilişkisi içinde inceleyerek genellemelere (yasalara) ulaşmayı amaçlayan bilimlerdir. Söz konusu bilimler yasalara ulaşmak için deney yöntemini (tümevarım) kullanırlar. Deney yapılmasının amacı tümevarım yönteminin gerçekleştirilmesidir. Tümevarımda tek tek deney ve gözlem sonuçlarından genel sonuçlara ilkelere ulaşmaya çalışılır. Fizik, Kimya, Ekoloji vb. bilimler örnek verilebilir.

c-)İnsan bilimleri: İnsan ve toplumu tarihsel gelişim süreci içinde yapıp ettiklerini inceleyen bilimdir. Örneğin: Sosyoloji, Tarih, Psikoloji vb.

İnsan bilimlerinin ulaştığı sonuçlar doğa bilimlerindeki yasalar gibi kesin değildir. Fakat bu sonuçlara ilişkin açıklamalar olaylara, belgelere ve yönteme dayandığı için bilimsel bir nitelik kazanmışlardır. Zaten insan bilimlerinin birçoğunda (tarih, sosyoloji gibi) deneyin kullanılması pek mümkün değildir. Fakat yine de bilimsel bilgi kabul edilirler.

Bilimsel bilginin özellikleri

- *Nesneldir* (tarafsızdır. Bilimsel yöntemle elde edildiğinden bilim adamının duygu, düşüncelerini içermez.)
- *Kesindir.*
- *Eleştireldir.* (Eleştirilebilir. Ayrıca ne kadar mantıklı görünürse görünsün, her öne sürülen konu hakkında eleştirici bir tutum geliştirir.)
- *Sistemlidir.* (Belli bir yöntem düzene göre elde edilir. Yani yöntemlidir.)
- *Olgusaldır.* (Olguları yani deney ve gözlem konusu olan nesne ve olayları inceler.)
- *Tutarlıdır.* (Mantıksaldır, akla uygundur.)
- *Genelleyicidir.* (Bilimler kendi alanları ile ilgili en genel bilgileri arar. Örneğin fizik taşın düşmesini değil, genel olarak düşme olayını inceler.)
- *Evrenselidir.* (Kişi ya da ülkelere değil, tüm insanlığa aittir, evrensel konuları ele alır.)
- *Genel-Geçerlidir.* (Tüm insanlık yani herkes tarafından doğru kabul edilir.)
- *Test edilebilir.* (deney ve gözlemlerle sınanabilir.)
- *Birikimli (kümülatif) olarak ilerler.* (Bilim adamları bilime yeni bilimsel ürünler katarak bilimsel bilginin birikmesini ve ilerlemesini sağlarlar.)
- *Konusu ile ilgili olarak olanı inceler, olması gerekeni incelemeyiz.* (Örneğin sosyoloji toplumlarla ilgili olanı inceler, toplum şöyle olsa daha iyi olur gibi olması gerekeni belirten yargılardan kaçınır.)

- *Akla, deneye ve gözleme dayanır.*
- *Öngörü sağlar.* (Yani bilimsel verilere dayanarak geleceğe yönelik tahminlerde bulunur.)
- *Bilimsel bilgi seçicidir.* (Evrendeki sonsuz sayıda bulunan olgulardan araştırma amacına uygun küçük bir parçasını konu edinir.)
- *Bilimsel bilgi birtakım kabullere dayanır.* (Bu kabuller:1- Kendi dışında bir olgular dünyası varolduğu,2- Bu dünyanın bizim için anlaşılabilir olduğu, 3-) Bu dünyayı anlama ve bilmenin önemli bir uğraş oluşturduğudur.)
- *Bilimsel bilgi doğada neden- sonuç ilişkisi (determinizm) nin varlığını kabul eder. Olgular arasındaki ilişkileri arar.*
- *Sınırlı bir bilgidir.*(Her bilim evren ve varlığa ilişkin alanı bölümlere ayırarak, sınırlı bir alanın ayrıntıda bilgisini vermeye çalışır. Örneğin zooloji hayvanları ele alırken botanik bitkileri inceler.)
- *Doğa olaylarını açıklar ve kontrol altına almaya çalışır.*

Felsefe bilgisi: Her bilim dalı, belirli bir varlık alanını inceler. Örneğin jeoloji madensel,biyoloji canlı varlıkları inceler.Oysa felsefe bir bilim olmadığından varlığı bir bütün olarak ele alır ve açıklamaya çalışır.Felsefe bilgisi, varlık hakkında birleştirilmiş(tümel) bir bilgidir.Felsefe adını alan bu tümel(genel) açıklama kendi içerisinde tutarlıdır.Felsefenin,felsefe bilgisinin ortaya çıkmasında merak, hayret ve kuşku duygusu yer alır.

Felsefe bilgisinin özellikleri

- ❖ *Kişisel ve yaratıcıdır.*(Öznel, Filozofun kişiliğine bağlıdır. İçinde geliştiği yüzyıl ve toplumdan etkilenir. Ancak sorgulamalarıyla ya da yanıtlarıyla çağını da etkiler. Yaratıcı bir etkinliğin ürünüdür.)
- ❖ *Akla dayanır.*(kaynağı akıldır.)
- ❖ *Tutarlıdır.*(mantıksal yani akıl yürütme biçimlerine ve mantık ilkelerine uygundur.)
- ❖ *Sistemlidir.*(Belli bir yönetime, düzene uygun olarak elde edilir, yani yöntemlidir.)
- ❖ *Eleştirelidir*(eleştirilebilir. Ayrıca ne kadar mantıklı görünürse görünsün, her öne sürülen konu hakkında eleştireci bir tutum geliştirir.)
- ❖ *Evrenselidir.*(Herkes için geçerli evrensel konuları ve soruları ele alır. Kişi ya da ülkelerin değil tüm insanlığın ürünüdür.)
- ❖ *Birleştirici ve bütünleştiricidir.*(Bütüncül, genelleşici açıklamalar içerir. Genel olanın bilgisine ulaşmaya çalışır.)
- ❖ *Sonuçları varsayımlıdır.* (Deneye dayanmadığından sonuçları kesin değildir.)
- ❖ *Yığılan (kümülatif, yani biriken) bir bilgidir.* (Sadece birikir. Deneye dayanmadığı, sonuçları varsayımlı olduğu için ilerleme söz konusu değildir.)
- ❖ *Sadece olanı değil, olması gerekeni de inceler.*(Oysa bilimsel bilgi sadece olanı inceler.)
- ❖ *Felsefe bir sorgulama etkinliği olduğundan sorular cevaplardan daha önemlidir.*
- ❖ *Bilimsel bilgide olduğu gibi olaylar arasında nedensellik bağı kurulmaz.*
- ❖ *Göreliliğe sahiptir.*(Geçerliliği kişilere ve zamana göre değişir.)
- ❖ *Felsefi bilgi refleksiyonlu bir bilgidir.*(Önceden kazanılmış bilgiler üzerine bir bilgidir. Zihin, edinilmiş bilgiler üzerine tekrar dönerek onları eleştirel bir tutumla ele alır ve değerlendirir. Yeni bilgiler ortaya koyar.)
- ❖ *Ele aldığı konular olgularla sınırlı değildir.* (Doğaüstü metafizik konuları da inceler.)
- ❖ *İnsanın merak ve hayretinden kaynaklanmıştır.*
- ❖ *Doğa olaylarını açıklamakla yetinir. Bilimsel bilgi gibi kontrol altına almaya çalışmaz.*
- ❖ *Düşünme, sezgi, metodik şüphe, diyalektik yöntem gibi kendine ait yöntemler kullanır.*

Felsefenin konuları(Alt Dalları):

Bilgi Felsefesi (Epistemoloji): Bilgi sorununu ele alır. Bilginin özünü, ilkelerini, yapısını, kaynağını araştırır. Bilgi nedir? Nasıl oluşur? Bilginin kaynağı akıl ya da dış dünya mıdır? Doğru mutlak bilginin ölçütü nedir? Bilgi mutlak mı yoksa göreliliğe (rölatif) midir? Türünden sorulara cevap arar. Bilgi felsefesinin diğer adı epistemoloji ya da bilgi felsefesidir.

Varlık Felsefesi (Ontoloji): Tek tek varlıkları değil genel olarak varlığı inceleyen felsefe disiplindir. Varlığın özünü, ilk nedeni ve ilkelerini araştırır. Varlık var mıdır? Yok mudur? Varlığın özü nedir? Evren sonludur mu? Evrende özgürlük var mıdır? türünden sorulara yanıt arar.

Ahlak Felsefesi (Etik): İnsanın yapıp etmelerini(eylemlerini) konu edinir. Bunların ilkelerini inceler. İnsan eylemleri ile ilgili kavramları(iyi, kötü, vicdan, özgürlük, erdem, mutluluk vb.) ele alır. Ahlakın kaynağı nedir? Ahlaki eylemin bir amacı var mıdır? İnsan eylemlerinde özgür müdür? Ahlak yargılarının niteliği nedir? İnsan eylemlerinde özgür müdür? Ahlak yargılarının niteliği nedir? Türünden sorulara yanıt arar.

Siyaset felsefesi: Siyaset felsefesi devlet ve devlet şekilleri, iktidar, egemenlik, meşruiyet, gibi kavramları araştırır. Siyasal olayların ve kurumların oluşumunu açıklamaya çalışır. Bunları siyasal düzenle ilişkileri açısından değerlendirir. Ana konusu devlettir. İktidar kaynağını nereden alır? Egemenliğin kullanılış biçimleri nelerdir? Sivil toplumun bürokrasinin anlamı nedir? Meşruiyetin ölçütleri nelerdir? Türünden sorulara cevap arar.

Bilim Felsefesi: Felsefeye özgü düşünme ve çözümlene yönteminden yararlanarak bilimin yapı ve işleyişini aydınlatmayı amaçlayan felsefe dalıdır. “Çeşitli bilimlerde ortak noktalar var mıdır?” , “Varsa buna dayanarak bilimlere sınıflandırmak mümkün müdür?” , “Bilim nedir?” “Bilgiler topluluğu mudur?” , “Bilimde her şey olup bitmiş midir?” gibi sorulara yanıt arar.

Estetik: Güzel olan’ı (hem doğadaki, hem de insan yapısı) araştıran felsefe dalıdır. *Sanat felsefesi* de güzeli konu edinir fakat sanat felsefesinin konusu sadece insan yapısı güzelliklerdir.(sanat eseri)Yani sanat felsefesinin konusu Estetiğe göre daha dardır. Bunun yanında sanat felsefesi sanat eseri ile ilgili kavramların analizi ve problemlerin çözümü ile de uğraşır.

Ayrıca bunların dışında *din, tarih, eğitim, tarih* gibi felsefe alanları da vardır: Din felsefesi Tanrı ve ruh kavramını da konu edinir.

C - FELSEFENİN ÇEŞİTLİ ALANLARLA İLİŞKİSİ

1-)Felsefenin Bilim-Din ve Sanatla İlişkisi

a-)Felsefe-Bilim İlişkisi

Bütün bilimlerin kaynağı felsefedir. Tüm bilimlerde felsefeden koparak bağımsız bir bilim haline gelmişlerdir.

Felsefe bilimlerin çözümlenemeyen alan ve sorunları ile ilgilenir, onları tartışır, bilimlerin dikkatini o alanlara çeker. Bilimler kendi yöntem ve teknikleri ile bu alanlara yönelirler. Felsefe bilimlere arkasından sürükler, Bilimlere yeni araştırma alanları, yeni ufuklar açar. Zihnimizi deney sınırları içinden kurtarıp yeni ufuklara yöneltir. Böylece tarihsel süreçte bilimlerin alanları genişlerken felsefenin alanı daralır.

Felsefe de bilimlerden yararlanır. Öncelikle felsefe, bilimlerin ortaya koyduğu verilerden yararlanarak yükselir. Fizik olmadan doğa felsefesi, sosyoloji olmadan siyaset felsefesi olamazdı. Aynı şekilde A.Comte sosyolog, Descartes matematikçi olarak felsefeye geçmişler, felsefi sistemlerini temellendirmişlerdir.

Felsefe ile Bilimin Ortak Yönleri

- Her ikisi de akla dayanır.
- Her ikisi de bilinçli, sistemli ve yöntemlidir.
- Her ikisi de insanın merak ve hayretinden kaynaklanır.
- Her ikisi de evrenselidir.
- Her ikisi de doğruya ve gerçeğe ulaşmayı amaçlar.
- Her ikisi de kavram ve soyutlamalar kullanarak genel sonuçlara ulaşmak ister.

Felsefe Ve Bilimin Farklı Yönleri

- ❖ Bilimler evreni, varlığı parça parça inceler. Örneğin Biyoloji canlı varlıkları, Jeoloji madensel varlıkları, Kimya maddesel varlıkları inceler. Felsefe ise evreni bir bütün olarak ele alır ve açıklamaya çalışır. Bu nedenle felsefenin açıklamaları daha geneldir.
- ❖ Bilim bilgi edinmek için araştırmalar yapar fakat hiçbir zaman bilginin ne olduğunu incelemeyebilir. Bilgi nedir? Kaynağı ve ölçütleri nelerdir? vb. türden sorular sormaz.
- ❖ Bilim sadece olgular inceler. Felsefe ise olguların yanında değerleri(İyi, kötü, doğru yanlış vb. tavırları)’de inceler.

- ❖ Bilimler alanı incelerken felsefe olması gerekeni de inceler. Felsefenin alanı daha geniştir.
- ❖ Bilimler objektif felsefe subjektiftir.
- ❖ Bilimler kendi alanları ile ilgili en genel sonuçlara ulaşmaya çalışırken, felsefe bilimlerin sonuçlarını da tartışır.
- ❖ Bilimlerin sonuçları kesin, felsefenin sonuçları varsayımlıdır.
- ❖ Bilimlerin araçları deney ve gözlem, felsefenin araçları düşünme hayal gücü ve sezgidir.
- ❖ Bilimlerin öngörülere(Tahminleri)yüksek olasılıkla gerçekleşirken felsefenin öngörülere zayıf ihtimalle gerçekleşir. Çünkü felsefenin bilgisi kesin değildir.
- ❖ Bilimin önermeleri doğrulanabilir(deney ve gözlemlerle kanıtlanabilir.) iken felsefenin önermeleri doğrulanamaz. Bu yüzden birçok felsefi görüş ne çürütülebilir nede tam doğrulanabilir.
- ❖ Bilimsel araştırmalar, teknikleri belli ve öğretilebilir olmalarına karşılık, felsefede filozoflar tarafından uzlaşılan, belli bir standart düşünme yöntemi mevcut değildir.
- ❖ Bilimsel araştırmalar sonucu teknoloji ortaya çıkarken, felsefede böyle bir imkân mevcut değildir.
- ❖ Bilimler kendine özgü yöntemler kullanırken, felsefe bilimlerin yöntem ve konularını da tartışabilir.

b-)Felsefe -Din İlişkisi

Felsefe tarihi önce dinin olduğunu dinin felsefeyi eleştirmekten doğduğunu belirtir. Din ve felsefe farklı iki alan gibi görünse de, ikisi de karşılıklı olarak birbirini etkiler. Örneğin Ortaçağda felsefe dine yaklaşmış Hıristiyanlıkta ve İslam Dünyasında dinsel inançları temellendirmede kullanılmıştır.

Her ikisinin de ortak konular:

- İnsan ve varoluşun amacı, insanın evrendeki yeri ve kaderi, insan ve evrenin nasıl varolduğu, insanın mutluluğa nasıl ulaşabileceği gibi konulardır. Her ikisi de varlık hakkında evrensel ve bütünsel bir görüş sağlamayı amaçlar. Kısaca her ikisi de insanı ve evreni tanımak ister.

Farkları ise

- Din açıklamalarını kutsal kitap, peygamber ve din âlimlerinin sözleri ile temellendirirken felsefe düşünceleri (aklı) temel alır.
- Dinin açıklamaları dogmatiktir. Yani sorgulanamaz, doğrudan inanılır. Felsefenin açıklamaları ise sorgulanabilir.

c-)Felsefe-Sanat ilişkisi: Sanat güzeli arayan, hatta yaratan, gerçekliği simgelerle anlatan bir etkinliktir.

Ortak yönleri;

- ✓ Her ikisi de kişisel ve yaratıcı bir etkinliktir.(Bilimde örneğin Newton yerçekimi yasasını bulmasaydı bir başkası bulacaktı. Fakat felsefe ve sanatta ortaya koyulan eserlerin örneğin Platon'un "İdealar Kuramı"nın Picasso'nun "Sandalyeli Kadın" resminin bir başkası tarafından ortaya koyulabileceğini düşünmek çok zordur.)
- ✓ Her ikisi de evreni(varlığı) anlama ve yorumlama etkinliğidir.
- ✓ Her ikisinin de yargılarının doğrulanması imkânsızdır. Doğru yâda yanlış biçimde değerlendirilemezler.

Farkları;

- Sanatın ortaya koyduğu eserler(sanat eseri) somut iken felsefede ortaya koyulan eserler soyut(düşünseldir).
- Sanat güzeli ararken felsefe doğruyu arar.
- Sanat sezgi, yaratıcılık ve hayal gücüne dayanırken felsefe düşünme gücüne dayanır.

Geçmişten Geleceğe Felsefenin Fonksiyonu

İlkçağda; (felsefenin başlangıç dönemlerinde) felsefe evreni anlamaya, ilk temellerini bulmaya yönelik bir etkinlikti.

Ortaçağda; kilisenin boyunduruğu altına girdi. Dini birtakım inanç ve fikirleri akıl yoluyla temellendirmeye yönelik bir etkinliğe dönüştü. Felsefenin özgürlüğe kavuşması ancak Rönesans la birlikte gerçekleşmiştir. Rönesans ve reform hareketleri ile birlikte batı bilim ve felsefede gelişmiştir. İslam dünyası ise felsefe alanında ortaçağda ulaştığı zenginliğini koruyamamış, Avrupa'dan geri kalmıştır.

Yeniçağda; bilimdeki hızlı gelişmelerle felsefe bu seferde bilim tarafından sınırlanmak istemiş, bu nedenle kavramsal çözümlere yönelmiştir.

Çağımızda ise; tüm düşünsel etkinlikleri bu arada bilimi, sanatı, ahlakı, anlam ve amaçları bakımından eleştirel çözümlemek felsefenin işlevi olmuştur.

Felsefenin İşlevi

2500 yıldır varolan felsefe ilk defa varlık problemleri ile ortaya çıkmıştır. İlk filozoflar “Evren nasıl oluşmuştur? Varlığın temeli nedir?” vb. sorulara yanıt aramışlardır. İşlevi ise:

1. Felsefe insanın anlama ihtiyacını karşılayarak onu “İnsan olmanın bilincine” ulaştırmıştır.
2. Felsefe, insanın çevresinde olup biten her şeye eleştirel yaklaşmasını sağlamış, böylece düşünme gücüyle olayların anlaşılmasını kolaylaştırmıştır.
3. Felsefe bilimlere yol göstermiş, bilimlerin gelişmesinin dinamiğini oluşturmuştur.
4. Felsefe başkalarının görüşlerine saygılı olmayı, onlara karşı hoşgörülü olmayı öğretmiştir.
5. Felsefe bilgi toplumunun oluşmasını amaçlamış, bilginin üretilmesine katkıda bulunmuştur.
6. Felsefe toplumsal yaşamda diğer insanlarla iletişim kurmaya yardımcı olmuştur.
7. Felsefe inancın bilinçlenmesinde etkili olmuştur. Örneğin; ortaçağda felsefe Hıristiyanlığın akıl ile temellendirilmesinde etkin biçimde kullanılmıştır.
8. Felsefe sayesinde binlerce yıldır ortaya konan fikir ve düşünceleri, kavramları tanıma olanağımız olmuştur.
9. Felsefe bize evrende düşünen, anlayan, sorgulayan, yorumlayan bir varlık olmanın ayrıcalıklı onurunu hissettirmiştir.
10. Felsefe, içinde yaşadığımız evren hakkında bilgi sahibi olma olanağı sağlayarak bize ruhsal bir doyum sağlar.
11. Felsefenin konusu içine içinde yaşadığımız toplumda girer. En iyi yönetim biçimi hangisidir? Ahlakın kaynağı nedir? vb. sorulara yanıt arar. İnsan hakları ve demokrasinin sorgulanmasında da felsefeye ihtiyaç vardır.

Felsefe ve Metafizik

Metafizik Tanrı, ruh, ölümsüzlük vb. soyut(deney ve gözlem dışı)konuları ele alan felsefe disiplini.

İlk defa Aristoteles tarafından “Varlığın ilk temellerini araştıran felsefe” olarak tanımlanmıştır. Ne var ki daha sonra varlığın dışında, ruh, ölümsüzlük, ahlak vb. soyut konular da kendi konusu içine alınmıştır.

Metafizik fizik ötesi anlamına gelir. Bu ismin bu alana verilmesi rastlantı sonucu olmuştur. Rodoslu Andronikos Aristoteles’in görüşlerini kitap haline getirirken varlıkla ilgili görüşlerini fizikten sonraki bölüme koymuştur. Bu nedenle bu bölüme fizikten sonraki bölüm metafizik (fizik ötesi) denmiştir.

Metafiziğin ele aldığı temel problemler üç ana başlık altında toplanabilir.

- a) *Kozmolojik problemler*: Evrenin yapısı ve oluşumu ile ilgili problemlerdir. Evren nasıl yaratılmıştır? Evren sonludur? Sonsuz mudur? Vb. sorulara yanıt arar.
- b) *Ontolojik problemler*: Varlıkla ilgili temel problemlerdir. Varlıkların temeli nedir? Varlık var mıdır? Vb. sorulara yanıt arar.
- c) *Ruhun varlığı ile ilgili problemler*: Ruh nedir? Ruh var mıdır? Ruh ile beden arasında ki ilişki nedir? vb. sorulara yanıt arar.